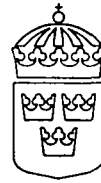

Regeringens skrivelse

1990/91: 163

med redogörelse för den svenska
krigsmaterielexporten år 1990

Skr.
1990/91: 163

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 18 april 1991 samt överlämnar en i utdraget angiven redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Anita Gradin

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 april 1991

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Löow, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Gradin

Skrivelse med redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 1990

Den svenska tillverkningen, försäljningen och exporten av krigsmateriel kontrolleras av statsmakterna.

Tillverkning och tillhandahållande regleras genom lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. (tillverkningslagen, ändrad senast SFS 1989:504) och förordningen (SFS 1983:1036, ändrad senast 1989:565) i samma ämne.

Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 1984.

I tillverkningslagen föreskrivs att tillverkning av krigsmateriel inte får ske utan regeringens tillstånd. Vidare krävs tillstånd för att försälja, utbjuda mot vederlag eller förmedla krigsmateriel, uppfinning avseende krigsmateriel och metod för framställning av sådan materiel.

För utövande av kontroll över tillverkning och försäljning av krigsmateriel inrättades år 1935 krigsmaterielinspektionen (KMI), som numera finns inom utrikesdepartementets handelsavdelning. Berörda företag är skyldiga att till KMI avge deklarationer rörande bl. a. import och försäljning av krigsmateriel. År 1988 infördes även en rapporteringskyldighet beträffande uppdrag som lämnats åt någon annan att tillverka krigsmateriel.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1989 (SFS 1989:566) omfattas även statliga myndigheter som är affärsverk av tillverkningslagen.

På grundval av redovisningen från de statliga och privata företagen upprättar KMI statistik. En sammanställning av materialet görs årsvis, sedan år 1988 med automatisk databehandling.

I Sverige råder sedan länge ett generellt förbud mot export av krigsmateriel. Regeringen kan dock medge undantag från förbudet. Att en utförsel på detta sätt tillåts har sin grund i vår säkerhetspolitik och den därav betingade nödvändigheten att kunna upprätthålla en hög självförsörjningsgrad avseende krigsmateriel.

Regler om krigsmaterielexport finns i lagen (1988:558) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m. (utförsellagen) och dithörande förordning

(1988:561, ändrad senast SFS 1989:566). Båda författningarna trädde i kraft den 1 juli 1988. Skr. 1990/91:163

Enligt utförsellagen krävs tillstånd till utförsel av varor som utgör krigsmateriel. Tillstånd krävs vidare för att till någon utom riket upplåta eller överlåta tillverkningsrätt avseende krigsmateriel samt att utveckla krigsmateriel åt någon i utlandet. Bestämmelser om vad som avses med krigsmateriel finns i den nyssnämnda förordningen.

Tillstånd enligt utförsellagen krävs även, med vissa undantag, för att inom riket bedriva militärt inriktad utbildning av utländska medborgare.

Enligt utförsellagen och förordningen är tillverkare av krigsmateriel skyldiga att kvartalsvis redovisa den marknadsföring de bedriver utomlands. Underrättelse måste även lämnas till regeringen senast fyra veckor innan ett anbud lämnas till, eller ett avtal sluts med, någon i utlandet beträffande försäljning eller annat tillhandahållande av krigsmateriel eller upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt avseende krigsmateriel.

Beslut i ärenden rörande dispens från utförselbudet fattas av regeringen. Regeringsärendena bereds av KMI. Nära samråd sker därvid med utrikesdepartementets politiska avdelning, försvarsdepartementet och i vissa fall med industridepartementet. Utrikeshandelsministern har bemyndigats att pröva utförselärenden som inte avser utförsel i större omfattning eller i övrigt inte är av större vikt.

Riksdagen fastställde år 1971 (prop. 1971:146, UU 21, rskr. 343) de riktlinjer som skall ligga till grund för tillståndsprövningen. Riktlinjerna har sedermera bekräftats genom godkännandet av proposition med förslag till lag om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m.m. år 1982 (prop. 1981/82:196, UU 26, rskr. 345).

Det är inte möjligt att utforma riktlinjer för tillståndsprövningen så att alla svårigheter i tillämpningen kan undanröjas. Det är därför naturligt att prövningen av de enskilda tillståndsärendena tillmätts särskild betydelse. Enligt 10 kap. 6 § regeringsformen skall regeringen i utrikesärenden av större vikt överlägga med utrikesnämnden före avgörandet, om så kan ske. Vissa utförselärenden rörande krigsmateriel är av den arten att överläggning med nämnden skall äga rum. Även om sådana överläggningar inte bedöms erforderliga, har det likväl ansetts önskvärt att prövningen av vissa enskilda dispensärenden ges en bredare förankring. Riksdagen beslutade år 1984 på grundval av propositionen (1984/85:82) om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport att en rådgivande nämnd i krigsmaterielexportfrågor skulle inrättas (UU 1984/85:5, rskr. 61).

Nämnden, som består av sex ledamöter tillsatta på parlamentarisk grund, inledde sin verksamhet i februari 1985. Den höll år 1990 tio sammanträden. Nämnden har till uppgift att lämna råd i enskilda krigsmaterielexportfrågor. Nämnden sammanträder på kallelse av krigsmaterielinspektören som också leder sammanträdena. Det ankommer på inspektören att redovisa samrådet för det föredragande statsrådet.

Alla principiellt viktiga ärenden görs till föremål för samråd inom nämnden. Dess månatliga sammanträden ger ledamöterna en fortlöpande insyn i regeringens handläggning av krigsmaterielexportärendena. Näm-

den ersätter dock inte utrikesnämnden i sådana ärenden som regeringen enligt regeringsformen har att överlägga med utrikesnämnden om.

För att bistå krigsmaterielinspektören med beredning av ärenden rörande klassificering av krigsmateriel inrättades år 1984 ett särskilt tekniskt-vetenskapligt råd med företrädare för flera olika institutioner, som äger kunskap om teknologins tillämpning på civila resp. militära områden. Under år 1990 höll rådet sex sammanträden.

I nyss nämnda proposition (1984/85:82) uttalade regeringen sin avsikt att varje år lämna riksdagen en redogörelse för den svenska krigsmateriel-exporten. Härigenom skulle riksdagen förse med en samlad information om krigsmaterielexporten samtidigt som underlag skulle ges för en bredare allmän debatt.

I enlighet härmed har regeringen sedan år 1985 förelagt riksdagen en årlig skrivelse med redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Inom KMI har nu utarbetats en redogörelse avseende år 1990. Redogörelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Av redovisningen framgår bl. a. att utförseltillstånd för försåld krigsmateriel under år 1990 lämnats till ett värde av 2 980 milj.kr. jämfört med 7 247 milj.kr. under år 1989. Detta innebär räknat i 1968 års priser en minskning med 60%. År 1989 skedde i motsats härtill en ökning med 6,5% och år 1988 med 14,4%. allt räknat i 1968 års priser.

Svenska tillverkares faktiska krigsmaterielexport under år 1990 uppgick till 3 327 milj.kr. mot 6 006 milj.kr. under år 1989. I 1968 års priser motsvarar detta en minskning med 46,5%. Värdet av krigsmaterielexporten för år 1990 ligger därmed på samma nivå som under början av 1980-talet.

En inhemsk försvarsindustri har fördelar från beredskaps- och underhållssynpunkt och är av värde när det gäller att tillhandahålla vapensystem och avancerad militärteknologi som är väl anpassade till svenska villkor. Härom råder bred enighet. Det svenska försvaret har emellertid hittills inte ansetts vara en tillräcklig avnämare för att upprätthålla kapaciteten hos svensk försvarsindustri. Det svenska försvarets beställningar kommer med ibland långa och oregelbundna mellanrum. En viss export har därför bedömts som nödvändig för att svensk försvarsindustri skall kunna behålla sin utvecklingskraft och tekniska kompetens. Regeringen tillsatte i juni 1988 en parlamentarisk utredning för att närmare belysa dessa förhållanden, utredningen om krigsmaterielexporten (dir. 1988:41). Utredningen har haft i uppdrag att analysera sambandet mellan den svenska försvarsindustrins förmåga att tillgodose kravet på en ur neutralitetspolitisk synvinkel acceptabel självförsörjning av krigsmateriel och denna industris beroende av exportmöjligheter. Den skulle även utreda konsekvenserna av och villkoren för försvarsindustriellt samarbete med utlandet samt pröva behovet av ändringar i nu gällande riktlinjer för krigsmaterielexporten och i förekommande fall formulera förslag till sådana ändringar. Utredningen avgav i februari 1990 sitt betänkande "Utlandssamverkan på krigsmaterielområdet" (SOU 1990:102). Betänkandet har remissbehandlats.

I juni 1988 fick även en särskild utredare i uppdrag att se över krigsmaterielbegreppet, utredningen om krigsmaterielbegreppet (dir. 1988:42).

Översynen avsåg dels nuvarande krigsmaterieförteckning, dels principerna för klassificeringen. Utredaren avgav i oktober 1989 sitt betänkande "Begreppet krigsmateriel" (SOU 1989:66). Även detta betänkande har remissbehandlats.

Jag avser att senare under innevarande år återkomma i frågan om ny lagstiftning på krigsmaterielområdet på grundval av bl. a. dessa utredningar.

I slutet av maj 1990 hölls i Stockholm en konferens till vilken samtliga krigsmaterieltillverkare inbjöds. Under denna gavs en orientering till försvarsindustrin om krigsmaterielpolitiken samt om de nyss nämnda utredningarna.

En särskild handbok utgavs av KMI i december 1988 till ledning för dem inom försvarsindustrin och hos statliga myndigheter som har befattning med ärenden rörande tillverkning och utförelse av krigsmateriel. Handboken redovisar nu gällande regelverk och handläggningsordning för tillståndsärenden. En andra upplaga av handboken har nyligen utkommit.

Jag hemställer att regeringen

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört i det föregående,

dels till riksdagen överlämnar redogörelsen för den svenska krigsmaterielexporten år 1990.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar i enlighet med hennes hemställan.

Allmän bakgrund

Krigsmaterielinspektionen (KMI) följer utvecklingen av marknadsföringen, försäljningen och exporten av krigsmateriel från Sverige. De företag som har tillstånd att bedriva verksamhet på krigsmaterielområdet – för närvarande omkring 150 stycken, varav ett sjuttioal är aktiva – är skyldiga att lämna redovisning i olika hänseenden till KMI. Detta material jämte uppgifter som inspektionen tar fram på annat sätt analyseras och bearbetas inom KMI. I propositionen (1984/85:82) om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport uttalade regeringen sin avsikt att varje år lämna riksdagen en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Föreliggande redogörelse avser den svenska krigsmaterielexporten år 1990.

Utförseltillstånd

Antalet inkomna utförselärenden har under senare år varierat mellan 1 500 och 2 300. Den övervägande delen av dessa har gällt utförsel av enstaka vapen och annan krigsmateriel av ringa omfattning.

Beslut om utförseltillstånd fattas av regeringen. I ärenden som inte avser utförsel i större omfattning eller i övrigt inte är av större vikt får det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om utförsel av krigsmateriel pröva frågor om sådant tillstånd. Som framgår av tabell 1 fattades år 1990 regeringsbeslut i utförselärenden som sammantaget utgjorde 98 % av det totala värdet av givna tillstånd för försäljning. Uppgifterna om antalet regeringsbeslut innefattar beslut som avser utförsel för försäljning liksom vissa andra ändamål (reparation, demonstration m. m.).

Tabell 1. Utförselbevis för försäld krigsmateriel under åren 1985–1990

År	Totalt värde milj. kr.	Härav reg. beslut milj. kr	% av total- värdet	Antal reg. beslut
1985	3 120	3 030	97	182
1986	4 262	4 151	97	226
1987	5 383	5 320	99	285
1988	6 405	6 333	99	380
1989	7 247	7 100	98	312
1990	2 980	2 912	98	328

Av tabell 2 nedan framgår att det sammantagna värdet av beviljade utförelstillstånd beräknat i fasta priser minskat under år 1990 med 60%.

Skr. 1990/91: 163
Bilaga

Tabell 2. Utförelsebevis för försåld krigsmateriel under åren 1985–1990 i löpande priser och i 1968 års prisnivå¹ jämte den procentuella värdeförändringen

År	Värdet i löpande priser milj. kr.	Värde i 1968 års priser milj. kr.	Värdeförändring %
1985	3 120	746	+ 30,9
1986	4 262	980	+ 31,3
1987	5 383	1 194	+ 21,8
1988	6 405	1 366	+ 14,4
1989	7 247	1 455	+ 6,5
1990	2 980	578	-60,3

¹ Vid prisomräkningen har SCB:s exportindex för verkstadsprodukter använts.

Faktiska leveranser

KMI:s utförelsestatistik grundar sig på de uppgifter som redovisas av exportföretagen rörande värdet av levererad materiel. I enstaka fall har, som framgår i anslutning till tabellerna, mindre korrigeringar införts avseende tidigare års redovisningar.

Tabell 3 visar värdet i miljoner kronor av svensk krigsmaterielexport under den senaste tioårsperioden såväl i löpande priser som i 1968 års prisnivå. Av tabellen framgår även krigsmaterielens andel av Sveriges totala varuexport. Värdena fr. o. m. år 1988 avser export från samtliga krigsmaterieltillverkare. Utförelse av jakt- och sportskyttmateriel från vapenhandlare till enskilda personer liksom till vapenhandlare, som tidigare ingick i totalbeloppet, redovisas sedan år 1988 separat.

Tabell 3. Värdet av svensk krigsmaterielexport under åren 1980–1990 i löpande priser och 1968 års prisnivå², m. m.

År	Sveriges totala varuexport (löp. priser) milj. kr.	Krigsmaterielexport			
		löpande priser milj. kr.	andel av totalexporten %	1968 års priser milj. kr.	värdeförändring %
1980	130 800	2 078	1,59	775	+ 14,5
1981	144 523	1 697	1,17	577	- 25,5
1982	167 975	1 588	0,95	481	- 16,6
1983	210 310	1 658	0,79	444	- 7,7
1984	242 500	2 178	0,90	554	+ 24,8
1985	259 985	2 137	0,82	511	- 7,8
1986	265 100	3 243	1,22	746	+ 46,0
1987	281 433	4 427	1,57	981	+ 31,5
1988	304 782	6 155	2,02	1 313	+ 34,0
1989	332 580 ³	6 005	1,81	1 206	- 8,1
1990	339 900⁴	3 327	0,98	645	- 46,5

² Vid prisomräkningen har SCB:s exportindex för verkstadsprodukter använts. Värdet fr. o. m. år 1988 avser svenska tillverkares krigsmaterielexport.

³ Uppgiften om Sveriges totala varuexport för 1989 har i årets sammanställning korrigerats sedan den slutgiltiga statistiken från SCB publicerats. Korrigeringen innebär ingen ändring av uppgiften om krigsmaterielexportens andel härav.

⁴ Preliminär uppgift

Krigsmaterielens andel av Sveriges totala varuexport för år 1990 uppgår till 0,98 %, mot 1,81 % för år 1989. Genomsnittssiffran för den senaste tioårsperioden är 1,26 %.

Som alltid gäller att förändringar från ett år till ett annat inte ger underlag för några mer långsiktiga bedömningar av utvecklingstendenser. Det kan dock noteras att 34 % av den samlade utförseln under år 1990 avsåg export till ett land, nämligen Indien (41 % år 1989). Denna export dominerades i sin tur av AB Bofors leveranser av fälthaubitssystem. I takt med att dessa leveranser fullföljs kommer Indiens andel av totalexporten fortsatt att minska. I övrigt kan noteras ett relativt stort mått av stabilitet beträffande regional fördelning av exporten. Den avsevärda minskningen av exporten, såväl i absoluta tal som i fasta priser, innebär att värdet återgått till den nivå som förelåg under den första delen av 1980-talet.

En jämförelse av tabellerna 1,2 och 3 ovan visar, att det sammantagna värdet av beviljade utförseltillstånd under ett år kan skilja sig avsevärt från värdet av faktiska leveranser under samma år. Detta beror på att givna utförseltillstånd ofta avser utförsel som sträcker sig över flera kalenderår, liksom på att tillstånd i vissa fall ej utnyttjas helt.

I tabell 4 nedan redovisas krigsmaterielexporten fördelad på de 16 olika materielkategorierna i krigsmaterieförteckningen. Även uppgifterna för år 1989 har i årets redovisning fördelats på dessa kategorier, medan 1988 års uppgifter av praktiska skäl redovisas i de huvudkategorier som angetts tidigare år.

Tabell 4. Värdet av svensk krigsmaterielexport i milj. kr. under åren 1988–1990 fördelat på krigsmaterieförteckningens huvudområden

	1988	1989 ⁵	1990
1. Handeldvapen m. m.	x)	1	2
2. Artilleripjäser m. m.	x)	1 747	634
3. Ammunition m. m.	x)	1 662	1 008
4. Robotar, torpeder, minor m. m.	x)	1 294	799
5. Materiel för stridsledning m. m.	xx)	399	334
6. ABC-stridsmateriel m. m.	—	—	—
7. Sprängämnen m. m.	90	102	149
8. Fartyg m. m.	—	4	—
9. Luftfartyg m. m.	456	384	188
10. Fordon	10	272	130
11. Materiel för strålning m. m.	—	—	—
12. Fotomateriel	—	—	—
13. Hjälmar m. m.	—	2	—
14. Bromateriel	—	—	—
15. Övningsmateriel	xx)	20	65
16. Maskiner, verktyg m. m.	xx)	118	18
x) (1.–4.)	5 079		
xx) (5., 15., 16., övrig materiel)	520		
SUMMA	6 155	6 005	3 327

⁵ Avvikelser från tidigare redovisade siffror beror dels på att materielen i tidigare redovisningar indelats på annat sätt, dels på att företag i efterhand, i enstaka fall, redovisat ändrade försäljningsbelopp på exporterade produkter till följd av kursförändringar, annulleringar, reklamationer m. m.

Den i föregående tabeller redovisade totala omfattningen av krigsmateriel-exporten och dess uppdelning på olika huvudområden kompletteras i följande sammanställningar av en redovisning av exportens fördelning, dels på skilda regioner under år 1990 jämfört med den senaste femårsperioden (tabell 5), dels på enskilda länder under åren 1988, 1989 och 1990 (tabell 6). Sammanställningen visar, att den svenska krigsmaterielexporten i genomsnitt under den redovisade perioden till ca 45 % av sitt värde gått till Europa och till knappt 40 % till Asien.

Tabell 5. Krigsmaterielexportens fördelning på regioner i procent av värdet under åren 1985–1990

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Europa	50	53	42	33	42	52
Nordamerika	8	4	14	11	10	8
Sydamerika	8	9	4	6	3	1
Asien	27	31	38	50	44	37
Afrika	5	0	2	0	0	0
Oceanien	2	3	0	0	0	2
Antal länder	40	38	40	38	36	33

Tabell 6. Exporten av krigsmateriel i tusental kronor år 1990 fördelad på länder (som jämförelse anges även exporten under åren 1988 och 1989⁷)

Skr. 1990/91:163
Bilaga

	1990	1989 ⁷	1988
Amerikas Förenta Stater	253 788	562 153	631 339
Argentina	—	105	39 049
Australien	50 693	25 318	20 812
Belgien	2 293	2 247	2 843
Brasilien	36 524	38 393	87 862
Canada	19 003	48 221	36 686
Danmark	132 718	213 127	135 632
Egypten	—	—	67
Finland	296 711	91 676	73 129
Frankrike	6 023	3 570	6 192
Förbundsrepubliken Tyskland	201 422	168 569	327 717
Gabon	14	—	260
Ghana	2 790	2 016	—
Grekland	129	2 198	70 303
Hongkong ⁶	107	9 848	188
Indien	1 117 150	2 444 790	2 833 205
Indonesien	—	49 791	17 756
Irland	301	3 015	3 582
Island ⁶	36	37	111
Italien	14 308	80 344	65 704
Japan	34 485	3 275	6 819
Jugoslavien	53 447	601 334	80 227
Malaysia	3 640	2 934	29 234
Malta ^{6, 8}	—	31	—
Mauritius ⁶	67	—	—
Mexico	—	6	10 673
Nederländerna	201 021	180 166	101 370
Nigeria	—	—	28 370
Norge	477 098	737 886	644 475
Nya Zeeland	5 704	3 382	8 756
Pakistan	4 316	90 617	75 923
Peru	—	20	—
Portugal	4 632	415	1 215
Schweiz	30 330	12 128	113 599
Singapore	66 100	28 561	82 628
Spanien	53 508	10 619	2 044
Storbritannien	52 969	60 902	11 826
Tunisien	2 483	10 993	867
Tyska Demokratiska Rep. ⁶	—	—	58
Ungern ⁶	—	—	14
Venezuela	79	152 466	210 839
Österrike	203 183	363 847	393 073
Summa	3 327 072	6 005 002 ⁷	6 154 448

⁶ Endast utförelse av finkaliberammunition.

⁷ Avvikelser från tidigare redovisade uppgifter beror på att företag i efterhand, i enstaka fall, redovisat ändrade försäljningsbelopp på exporterade produkter till följd av kursförändringar, annulleringar, reklamationer etc.

⁸ Uppgiften rörande Malta har redovisats i efterhand.

Under år 1990 omfattade svenska tillverkares krigsmaterielexport leveranser till 33 länder. Till 7 av de 33 länderna understeg exportvärdet 1 milj.kr. Avseende tre mottagare har exporten utgjorts endast av finkaliberammunition.

Till detta skall läggas utförelse av reservdelar, underhållsmateriel m. m. från Försvarets materielverk till ett sammanlagt värde av 34,4 milj.kr. Denna utförelse skedde i allt väsentligt till Finland och Danmark.

Härutöver beviljades under år 1990 tillstånd för utförelse av handeldvapen för jakt- och sportskytte till ett sammanlagt värde av drygt 7 milj.kr.

Skr. 1990/91:163
Bilaga

Upplåtelse av tillverkningsrättigheter m. m.

Under år 1990 har nio tillstånd lämnats till upplåtelse av tillverkningsrättigheter utom riket. De har avsett tillverkning i Australien, Canada, Förenta Staterna, Japan, Singapore, Spanien, Storbritannien resp. Tyskland.

Prövningen av ärenden rörande licenser sker på samma sätt som när det gäller export av materiel som sådan. Förutom den prövning som föregår varje tillstånd till export av krigsmateriel görs en genomgång av relevanta delar av licensavtalet. Därvid fästs särskild vikt vid frågor rörande licensens omfattning, dess utsträckning i tiden, reexportklausuler m. m.

Regeringen har med stöd av 12 § utförelselagen föreskrivit en skyldighet för företag som överlåtit en tillverkningsrätt avseende krigsmateriel till någon i utlandet att årligen redovisa huruvida överlåtelsen är i kraft samt, om möjligt, huruvida tillverkning skett på basis av denna överlåtelse.

Tolv företag har för år 1990 lämnat sådan redovisning avseende 84 licensöverlåtelser i 19 länder.

Militärt inriktad utbildning

Militärt inriktad utbildning av utländsk medborgare får enligt utförelselagen (7 §) inte bedrivas inom landet utan regeringens tillstånd, med vissa undantag. Under år 1990 har inget sådant tillstånd lämnats.

Redovisning av ägande i utländska rättssubjekt

Enligt 10 § utförelselagen skall företag som har tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel årligen redovisa uppgifter om ägande i utländska rättssubjekt som bedriver utveckling, tillverkning, marknadsföring eller försäljning av krigsmateriel.

Åtta företag har, avseende läget den 31 december 1990, redovisat ägande i 19 utländska rättssubjekt i 13 länder.

De exporterande företagen

Det finns för närvarande ca 60 exportörer av krigsmateriel i Sverige. Av dessa är knappt hälften mindre företag som har tillstånd att handla med jakt- och sportskyttevapen. Trettiotre företag som har tillstånd att tillverka krigsmateriel exporterade sådan materiel under år 1990, varav 22 för mer än 1 milj.kr.

De främsta exportörerna under år 1990 var AB Bofors och FFV Ordnance som numera gått samman i företaget Swedish Ordnance (se vidare nedan). Tillsammans svarade de för 74% av krigsmaterielexporten år 1990. Härutöver exporterade två företag för mer än 100 milj. kr., nämligen Saab Missiles AB och Hägglunds Vehicle AB. Bofors Aerotonics AB, Bofors Electronics AB, FFV Norma AB, Nobelkrut AB, Saab Instruments

AB och Volvo Flygmotor AB exporterade vardera för mellan 50 och 100 milj. kr. Sex företag exporterade för mellan 10 och 50 milj. kr., nämligen Ericsson Radar Electronics AB, FFV Aerotech AB, Lindesbergs Industri AB, SA Marine AB, SATech Electronics AB och Saab Scania AB Flygdivisionen. Övriga företag med en export överstigande 1 milj.kr är ABB Plast AB, Air Target Sweden AB, Chematur AB, Norabel AB, Saab Training Systems AB och Väner Plast AB.

Tillsammans svarade dessa 22 företag för 99,9% av den totala svenska krigsmaterielexporten under år 1990.

Under år 1990 har den strukturering av försvarsindustrin, som redan tidigare inletts, fortsatt. Några dagar före årsskiftet meddelades att AB Bofors och FFV Ordnance bildat ett gemensamt bolag, Swedish Ordnance – Bofors/FFV AB, som övertar huvuddelen av dessa företags försvarsmaterieltillverkning. Det tidigare statliga affärsverket FFV har från årsskiftet 1990/91 ombildats till aktiebolag, och ingår fr. o. m. denna tidpunkt i det statliga förvaltningsaktiebolaget Fortia. FFV Aerotech division för motorunderhåll har likaså från årsskiftet sammanslagits med Volvo Flygmotors motsvarande verksamhet. Karlskronavarvet har under det gångna året ombildats till dotterbolag till Kockums AB. Ett par företag, nämligen FFV Norma och Nobelplast AB, har under året övergått i utländsk ägo, sedan de köpts upp av en tysk resp. en norsk koncern.